

Verslag Telco Smart Mobility Ronde Tafel Human Behaviour

Vrijdag 4 november 2016

Tijdstip: 10:00 – 11:00

Tineke Hof

DITCM INNOVATIONS | [HTTP://RONDETAFELS.DITCM.EU/HUMAN-BEHAVIOUR](http://RONDETAFELS.DITCM.EU/HUMAN-BEHAVIOUR)

Verslag Telco Smart Mobility Ronde Tafel Human Behaviour

Agendapunten

1. Introductie
2. Ronde tafel nieuws
 - Update over RT Human Behaviour producten
 - Resultaten afgelopen Ronde Tafel bijeenkomst
 - Werkplan 2017
 - Vraagbaak human behaviour + oproep
3. Projectennieuws
 - SmartWayz (Joëlle van den Broek, DITCM Innovations)
 - InterCor (Joëlle van den Broek, DITCM Innovations)
 - Onderzoek smartphone gebruik op de fiets (Maarten Ederveen, Ministerie van IenM)
 - Smart Mobility bij de Hanzehogeschool Groningen (Chris Dijksterhuis, Hanzehogeschool Groningen)
 - CEDR METHOD (Tineke Hof, DITCM Innovations/TNO)
 - Groene golf voor fietsers (Karel Brookhuis, Rijksuniversiteit Groningen)
 - Taking the fast lane (Haneen Farah, TU Delft)
 - STAD: Spatial and Transport Impacts of Automated Driving (Haneen Farah, TU Delft)
 - WEpods driverless shuttles (Riender Happee, TU Delft)
 - Safe interaction with vulnerable road users (Riender Happee, TU Delft)
4. Congressen en bijeenkomsten
 - International Symposium Human Factors in Automation (Marieke Martens, TNO/Universiteit Twente)
 - HFES Europe Chapter (Karel Brookhuis, Rijksuniversiteit Groningen)
 - Road Safety and Simulation International Conference – October 2017 in Delft (TU Delft/SWOV)
 - International Driving Symposium on Human Factors in Driver Assessment, Training, and Vehicle Design – June 2017 in Manchester (Marieke Martens, TNO/Universiteit Twente)
5. Afsluiting
 - Volgende fysieke bijeenkomst: vrijdag 18 november, 13.00 – 15.30, Rijkswaterstaat Westraven, Utrecht.

Deelnemers

Naam	Organisatie
Joëlle van den Broek	DITCM Innovations
Karel Brookhuis	Rijksuniversiteit Groningen
Matthijs Dicke	DITCM Innovations
Chris Dijksterhuis	Hanzehogeschool Groningen
Maarten Ederveen	Ministerie van IenM
Remco Evers	Achmea
Haneen Farah	TU Delft
Riender Happee	TU Delft
Ilse Harms	Connecting Mobility
Jessica van Hees	Provincie Gelderland
Tineke Hof	DITCM Innovations
Janne Hofstee	Arcadis
Chris Hottentot	ANWB
Esmeé van Kampen	VHP
Rien van der Knaap	OC Mobility Coaching
Hans Kramer	RWS
Martin Janssen	Plannerstack
Michel Lambers	RWS-WVL
Marieke Martens	University of Twente, TNO
Mariëtte Pol	Keuzeweg
Guido Sluijsmans	SD Insights
Bert van Velzen	Sweco
Diana Vonk Noordegraaf	DITCM Innovations

Ad agendapunt 1: Introductie

Ilse Harms neemt de deelnemerslijst door. De aanwezigen reageren door te melden dat zij present zijn, en lichten in 2 zinnen een project toe waar ze op dit moment aan werken.

Ad agendapunt 2: Ronde Tafel nieuws

Update belangrijkste “producten”

- 1) De afgelopen tijd is er weer hard gewerkt aan het afronden van enkele producten van de Ronde Tafel. De volgende producten zijn geüpdatete, en vanaf nu beschikbaar in de nieuwe huisstijl:
 - Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten,
 - Overzicht internationale samenwerkingsverbanden,
 - Key publications on automated driving
- 2) Daarnaast wordt er op dit moment door een vertaalbureau gewerkt aan een Engelse vertaling van Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten en van Gedragsevaluatie RWW – advies voor ITS Corridor.
- 3) Op 23 en 24 November vinden in Houten De Dagen voor Verkeer, Mobiliteit en Parkeren plaats. Hier brengen we ook een aantal producten van de Ronde Tafel onder de aandacht; deze worden verspreid samen met de flyers over de Ronde tafels.
- 4) We ondersteunen de ITS Corridor door te werken aan een landelijk toepasbare standaard voor de toepassing van de diensten Road Works Warning (RWW) en Collision Risk Warning (CRW) die breed gedragen en geaccepteerd wordt. Alexander Jöbsis is projectleider vanuit de Ronde Tafel. Samen met een aantal leden van onze Ronde Tafel vormt hij het team dat dit project voor de ITS Corridor uitvoert. We onderzoeken of de richtlijnen die voor de wegwijk gelden ook in-car toepasbaar zijn en ontwikkelen richtlijnen en specificaties voor het aanbieden van RWW en CRW. Einddoel is om de human factor specificaties van de use cases RWW en CRW op te nemen in het *profile* van deze use cases (wat wordt bijgehouden in de Ronde Tafel A&I).

Resultaten afgelopen Ronde Tafel op 30 sept. (Ilse)

Op 30 september heeft de derde fysieke bijeenkomst van de Ronde Tafel Human Behaviour plaatsgevonden bij TNO in Zeist. Het thema van deze bijeenkomst was “De rol van Human Behaviour op het transitiepad”. Connecting Mobility is namelijk bezig met een herijking van de transitiepaden van de Routekaart. De weggebruiker centraal zetten is in de transitiepaden van groot belang. In een interactieve werkvorm (“Het Drieluik”) hebben we gezamenlijk bepaald welke gedragsonderwerpen via de nieuwe Routekaart geagendeerd moeten worden en welke stappen we daarvoor moeten zetten. In Luik 1 hebben Luuk Verheul van Connecting Mobility en Ilse Harms (namens Joelle van den Broek) ieder een korte schets van verwachte toekomstige ontwikkelingen gegeven. In Luik 2 hebben drie groepen uitgewerkt welke gedragsonderwerpen de komende drie jaar een grote rol gaan spelen, gegeven de geschetste ontwikkelingen. En in Luik 3 hebben de drie groepen uitgewerkt welke mijlpalen en piketpaaltjes gezet moeten worden om deze gedragsonderwerpen goed op de nieuwe Routekaart te krijgen. Enkele van de gedragsonderwerpen waarvan we verwachten dat die een grote rol gaan spelen zijn:

- Opvolgedrag: smart mobility oplossingen beogen vaak ander gedrag te weeg te brengen bij weggebruikers. We moeten er voor zorgen dat projecten en de markt de tijd nemen en gedragskennis gebruiken om zo compleet mogelijke oplossingen te ontwikkelen en uit te rollen. Er moeten smart mobility oplossingen worden ontwikkeld die gebruiksvriendelijk en effectief zijn.
- Borgen van verkeersveiligheid bij het gebruiken van systemen/apps/diensten. Er moet nuance aangebracht worden in 'onderweg-offline', wanneer is werkbelasting echt te hoog?
- Irreële verwachtingen over zelfrijdende auto's en de technologische mogelijkheden van smart mobility. We moeten een reëel beeld laten neerzetten van de mogelijkheden en onmogelijkheden van smart mobility.

Meer gedetailleerde uitkomsten kunt u teruglezen in het verslag dat zeer binnenkort op de website zal worden gepubliceerd. De uitkomsten van deze Ronde Tafel bijeenkomst hebben we verwerkt in een memo van Joelle van den Broek over "Issues en te nemen besluiten ter versnelling van uitrol van C-ITS in Nederland". De uitkomsten worden ook gebruikt voor het werkplan 2017.

Werkplan 2017

We gaan door op de ingeslagen weg. Op de hoofdpagina van de website van Human Behaviour tafel staan reeds de aangescherpte hoofddoelstelling van onze tafel en de vijf operationele doelstellingen. Deze periode leggen we de focus voor 2017. O.a. op basis van de eerdere bijeenkomsten zijn zaken waar we in 2017 volop mee aan de slag gaan:

- Ontwikkelen van het Verkeersveiligheidslabel,
- Op papier zetten van de visie en strategie van deze tafel en uitdragen
- Sterker agenderen van de kennisvragen binnen de projecten.

Als we een stap verder zijn met het uitwerken van de plannen, leggen we deze graag aan de leden van de tafel voor ter aanscherping.

Vraagbaak

De vraagbaak was voordat we als Ronde Tafel regelmatig bij elkaar kwamen een nuttig middel om advies over specifieke HF aspecten te geven. Voor de deelnemers aan de Ronde Tafel is de vraagbaak wellicht niet meer nodig, maar wel voor de groep die werkzaam is in Smart Mobility en niet aangesloten is bij de Ronde Tafel. We roepen jullie op om de vraagbaak onder de aandacht te brengen van deze doelgroep. Vertel ze dat ze met specifieke vragen over Human Factors terecht kunnen bij de Ronde Tafel. Wij onderzoeken dan of de vraag door een van onze experts beantwoord kan worden.

Ad agendapunt 3: Projectennieuws

De volgende projecten worden kort toegelicht.

- SmartWayz: Joëlle van den Broek
- InterCor: Joëlle van den Broek

- Onderzoek smartphone gebruik op de fiets: Maarten Ederveen
- Smart Mobility bij de Hanzehogeschool Groningen: Chris Dijksterhuis
- CEDR METHOD: Tineke Hof
- Groene golf voor fietsers: Karel Brookhuis
- Taking the fast lane: Haneen Farah
- STAD: Spatial and Transport Impacts of Automated Driving: Haneen Farah
- WEpods driverless shuttles: Riender Happee
- Safe interaction with vulnerable road users: Riender Happee

Meer informatie over deze projecten kan bij de betreffende personen worden verkregen.

W.v.t.t.k. naar aanleiding van het projectennieuws

Hans Kramer merkt op dat er binnen PPA juist heel positieve resultaten zijn behaald met de inzet van social media bij verkeersmanagement en informatievoorziening. Van belang is dat dit ook wordt meegewogen in de afweging voor een smartphone- c.q. social media verbod tijdens het rijden en fietsen.

Actie: het verkeersveilig gebruik van de smartphone als hulpmiddel binnen smart mobility, inclusief het gebruik van social media voor dit doel, is een onderwerp dat nadrukkelijk geagendeerd moet worden binnen de Ronde Tafel Human Behaviour, mogelijk als themabijeenkomst voor begin 2017. De Ronde Tafel zal zich hierover moeten uitspreken en een positie moeten innemen binnen de discussie.

Actie: er wordt gevraagd om meer informatie over de projecten SmartWayz en InterCor, waarbij ook contactpersonen worden genoemd. Het kernteam zal zorgen voor een document waarin deze informatie beschikbaar is en dit verspreiden onder de Tafelleden.

Ad agendapunt 4: Congressen en bijeenkomsten

Terugblik

Er wordt kort teruggeblikt op congressen en bijeenkomsten die de afgelopen tijd hebben plaatsgevonden.

- International Symposium Human Factors in Automation; 12 Oct at TNO Soesterberg: Marieke Martens
- HFES Europe Chapter in Praag; Karel Brookhuis

De volgende congressen en bijeenkomsten worden aangekondigd:

- Road Safety and Simulation International Conference, October 2017 in Delft. De deadline voor het indienen van abstracts is 10 november. Het congres kent veel verschillende thema's en draait om simulatie (computer/rij simulator) en verkeersveiligheid. Er worden ca. 400 inzendingen verwacht en TU Delft organiseert het met hulp van SWOV.
- International Driving Symposium on Human Factors in Driver Assessment, Training, and Vehicle Design, June 2017 in Manchester.

- Road Safety & the Human Factor: Vulnerable Road Users and Automated Vehicles in Mixed Traffic Situations", 8 en 9 maart in Wenen.

Ad agendapunt 5: Afsluiting

Volgende fysieke bijeenkomst is vrijdag 18 november, 13.00 – 15.30, Westraven, Utrecht, zaal D1.44. Thema: "De use cases vanuit Human Behaviour perspectief".

Voorafgaand aan de bijeenkomst is er van 12.00 tot 12.45 een lunchlezing door Evert Klem (RHDHV) en Chris Hottentot (ANWB) over "Rijtaakondersteunende Systemen – een verkenning naar het functioneren van Lane Assist".

Wilt u ook agendapunt, projectennieuws of onderwerp inbrengen? Mail dan naar [DITCM](#).